

ที่ นร ๑๑๐๕/๑๕๐๐

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี ๑ ฉบับ
๒. รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี ๒๕๖๐ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เผยแพร่รายงาน ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี ๒๕๖๐ เมื่อวันศุกร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๑ นั้น

ในการนี้ สำนักงานฯ ใคร่ขอเสนอเรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี ๒๕๖๐ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) กำกับบริหารราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบให้นำ เรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว โดยมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. สถานการณ์ทางสังคม

๑.๑ การจ้างงานลดลง อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ค่าจ้างแรงงานภาคเกษตร และสาขาบริการ ผลผลิตภาพแรงงานขยายตัวได้ดี

ไตรมาสสี่ปี ๒๕๖๐ การจ้างงานลดลงร้อยละ ๐.๖ โดยภาคเกษตรลดลงร้อยละ ๒ แต่การจ้างงานภาคนอกเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๑ ในสาขาโรงแรมและภัตตาคารและสาขาการขนส่ง/เก็บสินค้า เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖.๘ และ ๔.๐ ตามลำดับ สอดคล้องกับการส่งออกและการท่องเที่ยวที่ขยายตัวสูง ในไตรมาสสี่ ส่วนสาขาอุตสาหกรรมการผลิต ก่อสร้าง มีการจ้างงานลดลงร้อยละ ๑.๘ และ ๔.๓ ตามลำดับ อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ ๑.๑ ลดลงจากต้นปี ๒๕๖๐ โดยการว่างงานของผู้ที่เคยทำงานมาก่อนลดลง ส่วนผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อนยังคงเพิ่มขึ้น ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยลดลงร้อยละ ๑.๐ ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนที่ไม่รวมผลประโยชน์ตอบแทนอื่นลดลงร้อยละ ๐.๔ แต่ค่าจ้างแรงงานในภาคเกษตร โรงแรมและภัตตาคาร การค้าส่ง/ค้าปลีกยังเพิ่มขึ้น

ตลอดปี ๒๕๖๐ การจ้างงานลดลงจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๐.๖ เป็นการลดลงของการจ้างงานนอกภาคเกษตรร้อยละ ๑.๐ เนื่องจากภาพรวมการส่งออกที่ขยายตัวช้าในช่วงครึ่งแรกของปี และแม้ว่าในช่วงครึ่งหลังของปีการส่งออกจะปรับตัวดีขึ้น แต่ยังไม่ส่งผลต่อการขยายการจ้างงานในสาขาการผลิตมากนัก ประกอบกับการปรับเปลี่ยนใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนสาขาที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เช่น การขนส่ง/เก็บสินค้า และสาขาการโรงแรม ภัตตาคาร เป็นผลจากการท่องเที่ยวที่ขยายตัวดีในช่วงครึ่งหลังของปี และรูปแบบการค้าในลักษณะออนไลน์ที่ขยายตัวเร็วส่งผลต่อเนื่องให้การขนส่งสินค้ามีมากขึ้น สำหรับภาคเกษตรตลอดทั้งปีขยายตัวร้อยละ ๐.๓

/เทียบกับ ...

เทียบกับการลดลงร้อยละ ๔.๓ ในปี ๒๕๕๙ อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ ๑.๒ ค่าจ้างแรงงานที่ไม่รวมผลประโยชน์ตอบแทนอื่นปรับตัวลดลงเล็กน้อยร้อยละ ๐.๑ ส่วนผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๖ โดยปรับตัวดีขึ้นทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรที่ร้อยละ ๕.๙ และ ๕.๖ ตามลำดับ

สรุปความเคลื่อนไหวด้านแรงงานที่สำคัญในปี ๒๕๖๐ ดังนี้

(๑) การปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำของปี ๒๕๖๐ ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐ จากเดิม ๓๐๐ บาท ปรับขึ้นเป็น ๓๐๕-๓๑๐ บาท/วัน ใน ๖๙ จังหวัด ส่วนอีก ๘ จังหวัดคงค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำไว้เท่าเดิม

(๒) การส่งเสริมการยกระดับและพัฒนาฝีมือแรงงาน การประกาศคณะกรรมการค่าจ้างเรื่องอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือ (ฉบับที่ ๖) เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐ กำหนดอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือรวม ๑๒ สาขาอาชีพ เมื่อรวมกับการประกาศอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือในช่วงก่อนหน้านี้ (ฉบับที่ ๑-๕) ทำให้ปัจจุบันได้มีการกำหนดค่าจ้างมาตรฐานฝีมือรวมทั้งสิ้น ๖๗ สาขาอาชีพ

(๓) การส่งเสริมแรงงานนอกระบบให้ได้รับการคุ้มครองทางสังคม เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบร่างกฎหมาย ๓ ฉบับ ได้แก่ (๑) ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดคุณสมบัติของบุคคลซึ่งอาจสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. (๒) ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์ และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทน พ.ศ. และ (๓) ร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราเงินสมทบที่รัฐบาลจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมสำหรับบุคคลซึ่งสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. เพื่อเป็นการเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้กับสมาชิกกองทุน และเพิ่มทางเลือกในการจ่ายเงินเข้ากองทุน เพื่อให้ผู้ประกอบการอิสระสามารถเข้าถึงกองทุนได้มากขึ้น

(๔) การจัดระเบียบและการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว รัฐบาลเปิดโอกาสให้นายจ้างขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวระหว่างวันที่ ๒๔ กรกฎาคม-๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยมีแรงงานต่างด้าวมาลงทะเบียนทั้งสิ้น ๗.๙ แสนคน ซึ่งมีกำหนดการตรวจสอบและการพิสูจน์สัญชาติให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าว สัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา ที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดได้ทำงานในประเทศไทยต่อไประยะหนึ่งเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพิงแรงงานขั้นพื้นฐานจากประเทศเพื่อนบ้าน

๑.๒ หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอตัว และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๗๘.๓ ต่อ GDP ซึ่งชะลอตัวลงตามสัญญาณเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ส่งผลให้ยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์ที่ขยายตัวต่อเนื่อง ขณะที่ความสามารถในการชำระหนี้ดีขึ้น สัดส่วนหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวมลดลง การผิวนัดชำระหนี้เกิน ๓ เดือนขึ้นไปของสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับและสินเชื่อบัตรเครดิตลดลง

๑.๓ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องเร่งดำเนินการ โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกวิชาหลักยังอยู่ในระดับที่ต่ำไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ของคะแนนรวม ขณะที่ประชากรไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปมีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ๘.๖ ปี ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเร่งดำเนินการ

ให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา การจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการมีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ รวมถึงการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ สำหรับความคืบหน้าของการปฏิรูปในปัจจุบันคือ การจัดทำร่าง พ.ร.บ. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๑.๔ การเจ็บป่วยยังต้องเฝ้าระวังไข้หวัดใหญ่และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดความเสี่ยงการเกิดโรคไม่ติดต่อ ในไตรมาสสี่ปี ๒๕๖๐ จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๒.๓ โดยผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกลดลงร้อยละ ๒๗.๔ เนื่องจากการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง ทำให้สามารถลดการแพร่ระบาดลงได้ ทั้งปี ๒๕๖๐ พบผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๕.๕ โดยเป็นผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๖.๗ โดยกรมควบคุมโรคได้คาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้มระบาดสูงในปี ๒๕๖๑ ซึ่งต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ไม่เหมาะสมที่เป็นสาเหตุของโรคไม่ติดต่อ ได้แก่ การบริโภคอาหาร เช่น บริโภคน้ำตาลสูงกว่าระดับแนะนำกว่า ๔ เท่า และบริโภคเกลือสูงกว่า ๒ เท่า และกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ ความเครียด และการบริโภคแอลกอฮอล์ เป็นต้น ทั้งนี้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องการบริโภคอาหารที่เหมาะสม และการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร

๑.๕ การตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นลดลงแต่ยังคงอยู่ในระดับสูงและยังต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสถิติของสำนักงานการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย พบว่า อัตราการคลอดในกลุ่มอายุ ๑๕-๑๙ ปี ต่อหญิงวัยเดียวกัน ๑,๐๐๐ คน ลดลงอย่างต่อเนื่องจากอัตรา ๕๓.๔ ในปี ๒๕๕๕ เป็นอัตรา ๔๒.๕ ในปี ๒๕๕๙ อย่างไรก็ตาม อัตราการคลอดยังอยู่ในระดับสูงและยังต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องเฝ้าระวังการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในกลุ่มนักเรียน การเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มนักเรียน

๑.๖ เด็กและเยาวชนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปในทางไม่เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) พบว่า เด็กและเยาวชนใช้เวลาอยู่กับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น รวมถึงมีแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีไปในทางที่ไม่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยส่วนใหญ่ยังใช้เพื่อความบันเทิง ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะถูกล่อลวงจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี รวมทั้งต้องส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น

๑.๗ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังคงต้องเฝ้าระวังในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในไตรมาสสี่ปี ๒๕๖๐ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ ๑.๓ ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบุหรี่ยังคงร้อยละ ๖.๐ ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คิดเป็นร้อยละ ๔.๙ ของค่าใช้จ่ายครัวเรือน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ยังต้องเฝ้าระวังพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน เนื่องจากอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ในกลุ่มอายุ ๑๕-๒๔ ปียังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

๑.๘ คดีอาญาลดลง ในไตรมาสสี่ปี ๒๕๖๐ คดีอาญาโดยรวมลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๓.๘ โดยคดียาเสพติด คดีชีวิตร่างกายและเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ลดลงร้อยละ ๒.๘ ๗.๗ และ ๗.๒ ตามลำดับ ทั้งปี ๒๕๖๐ คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ

๖.๓ แผนนโยบายของรัฐจึงยังคงเน้นด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างสภาพแวดล้อมบรรยากาศปลอดภัยจากยาเสพติดนอกครัวบ้านในทุกหลังคาเรือน ความอบอุ่นในครอบครัวจะเป็นเกราะป้องกัน ลูกหลานให้รอดพ้นสิ่งเสพติด และที่สำคัญคือ การสร้างหรือพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม

๑.๙ การเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลลดลง แต่ในภาพรวมยังคงเพิ่มขึ้น ในไตรมาสสี่ปี ๒๕๖๐ สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกเพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๙.๖ มีผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ ๑๐.๙ ภาพรวมปี ๒๕๖๐ การเกิดอุบัติเหตุและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑.๓ และ ๒.๕ ตามลำดับ ขณะที่ช่วงเทศกาลปีใหม่ ๒๕๖๑ การเกิดอุบัติเหตุ ผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิตลดลง ร้อยละ ๒.๐ ๓.๑ และ ๑๑.๕ ตามลำดับ ดังนั้น ควรดำเนินมาตรการลดการเกิดอุบัติเหตุอย่างเข้มงวดและต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อลดการสูญเสียชีวิตที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

๑.๑๐ ประชาชนมีการออมเพื่อเกษียณอายุเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๐ มีผู้ประกันตนภายใต้กองทุนประกันสังคม ๑๔.๖ ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๓ และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ๕.๓ แสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๔ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ ๑ ล้านคน และยังมีแรงงานนอกระบบที่ไม่มีหลักประกันกว่า ๒๐ ล้านคน ซึ่งต้องเร่งขยายความครอบคลุมโดย กอช. ได้ร่วมมือกับ ๑๐ หน่วยงานภาครัฐ คลังจังหวัด และสถาบันการเงินชุมชนทั่วประเทศ และออกกฎหมายกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติเพื่อเพิ่มเงินออมของประชาชนให้มีรายได้พอเพียงหลังเกษียณอายุ

๑.๑๑ การสื่อสารกับผู้บริโภคเป็นช่องทางสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภค การร้องเรียนผ่าน สคบ. ในไตรมาสสี่ลดลงจากไตรมาสก่อนร้อยละ ๑๐.๗ ตลอดปี ๒๕๖๐ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๙.๗ ด้านกิจการโทรคมนาคม เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๗ ตลอดปี ๒๕๖๐ ลดลงร้อยละ ๒๘.๒ และจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดสินค้าบริการรูปแบบใหม่ อาทิ เงินดิจิทัล มาใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและระดมทุน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการกำหนดมาตรการรองรับและกำกับการใช้สกุลเงินดิจิทัลโดยไม่เป็นอันตรายหรือถูกหลอกลวง การใช้การสื่อสารกับผู้บริโภคจะเป็นช่องทางสำคัญเป็นการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

๑.๑๒ ประเด็นเฝ้าระวังและที่ต้องดำเนินการในปี ๒๕๖๑

(๑) การติดตามและเฝ้าระวังผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีจากแนวโน้มตลาดแรงงานที่มีการปรับตัวใช้เทคโนโลยีขั้นสูงทดแทนในกระบวนการผลิตมากขึ้น ขณะที่รูปแบบการทำงานใหม่และหลากหลายอาชีพมากขึ้น โดยเฉพาะการทำอาชีพอิสระ การรับจ้างผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ จำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการอบรมพัฒนาฝีมือทักษะแรงงานและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี พัฒนาอาชีพอื่นเพื่อให้แรงงานสามารถปรับเปลี่ยนอาชีพได้ ขณะเดียวกันกลุ่มแรงงานทักษะสูงจะเป็นที่ต้องการและจะมีบทบาทในโลกแห่งเทคโนโลยีในอนาคตมากขึ้น ควรมีการพัฒนาและจัดเก็บข้อมูลอาชีพที่หลากหลาย ตลอดจนมีกฎระเบียบที่รองรับงานลักษณะใหม่เพื่อให้ผู้ประกอบการและลูกจ้างได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งการคุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการหลอกลวงหรือข้อพิพาทจากการซื้อสินค้าและบริการรูปแบบใหม่ เช่น สกุลเงินดิจิทัล เป็นต้น รวมทั้งการเฝ้าระวังการทำผิดกฎหมายผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวาง อาทิ การพนันออนไลน์ สื่อลามก ยาเสพติด

(๒) ผลกระทบจากการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ จากการปรับเพิ่มขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ที่ ๓๐๘-๓๓๐ บาท หรือเฉลี่ย ๓๑๕ บาททั่วประเทศ และจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน

พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้นไป จากข้อมูลการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากรปี ๒๕๖๐ พบว่า มีผู้ที่ได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ยทั่วประเทศจำนวน ๕.๔ ล้านคน ผู้ที่ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานประกอบการขนาดเล็กที่มีจำนวนไม่เกิน ๙ คน สถานประกอบการกลุ่มนี้จะมีค่าจ้างแรงงานเป็นสัดส่วนต้นทุนที่สูง ซึ่งยังคงต้องติดตามผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับธุรกิจดังกล่าว รวมถึงมาตรการที่จะบรรเทาผลกระทบซึ่งอยู่ระหว่างการเสนอมาตรการ และการติดตามการบังคับใช้ค่าจ้างขั้นต่ำและการลงโทษสถานประกอบการและนายจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามประกาศค่าจ้างขั้นต่ำดังกล่าว

(๓) การป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โรคซึมเศร้าและการลดภาวะทุพพลภาพจากอุบัติเหตุและการเจ็บป่วย แนวโน้มการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง การเกิดอุบัติเหตุจราจร และโรคซึมเศร้าโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเมื่อพบผู้ป่วย และพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยลดการสูญเสียจากการเจ็บป่วย

(๔) การขยายหลักประกันทางสังคม การขยายการออมภาคบังคับเพื่อสร้างหลักประกันด้านรายได้หลังเกษียณให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. เพื่อให้มีระบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพอย่างเพียงพอสร้างความมั่นคงในชีวิต ครอบคลุมลูกจ้างในระบบทั้งหมด ตลอดจนเป็นการสร้างวินัยในการออมของประชาชนในวัยทำงาน

๒. บทความเรื่อง “การเตรียมศักยภาพแรงงานเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ”

กำลังแรงงานมีแนวโน้มลดลงจากการเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยในปี ๒๕๖๐ มีกำลังแรงงาน ๓๘.๐๘ ล้านคน ลดลงจาก ๓๘.๖๔ ล้านคน ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่กำลังแรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการ แรงงานร้อยละ ๖๒ ยังมีการศึกษาระดับมัธยมต้นและต่ำกว่า และมีสัดส่วนแรงงานอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ ๓๑.๑ และในช่วง ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๐) มีผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓.๑ ขณะที่เด็กวัยเรียนยังมีปัญหาการออกกลางคัน และมีคะแนนสอบ PISA และ O-NET ในระดับต่ำทั้งวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ จึงเป็นเรื่องท้าทายต่อทุกภาคส่วนในการเตรียมพัฒนาคนตั้งแต่เด็กปฐมวัยให้มีศักยภาพและเป็นแรงงานทักษะสูงสามารถรองรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เงื่อนไขที่กระทบต่อตลาดแรงงาน ประกอบด้วย (๑) การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรจากการเข้าสู่สังคมสูงอายุซึ่งเป็นข้อจำกัดด้านปริมาณแรงงานในอนาคต (๒) แนวทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการเพิ่มผลิตภาพการผลิตด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ส่งผลต่อความต้องการทักษะใหม่ ขณะที่การขับเคลื่อนแผนเน้นสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีความต้องการแรงงานในสาขาที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น อาทิ โลจิสติกส์ แมคคาทรอนิกส์ และอิเล็กทรอนิกส์ และ (๓) ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีทดแทนแรงงานเกิดการลดการจ้างงานในบางสาขาอาชีพ และเพิ่มขึ้นในบางสาขา การทำงานรูปแบบใหม่คือ ทำงานเป็นชิ้น ทำหลายอาชีพ มีความเป็นอิสระ (Gig economy) เพิ่มขึ้น ที่อาจส่งผลกระทบต่อจำนวนแรงงานที่จะเข้าทำงานในสถานประกอบการ

การดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงาน (๑) เตรียมคนก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาในระดับพื้นฐานให้มีการจัดการสอนแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชาเพื่อบ่มเพาะคุณลักษณะและทักษะที่เหมาะสมกับการทำงานในยุคใหม่ แก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ พัฒนาคุณภาพโรงเรียนท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง เป็นต้น ผลิตกำลังคนและ

ยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษา โดยร่วมมือกับเอกชน อาทิ โครงการสตาร์ทอัพโมเดล โครงการสถานศึกษาต้นแบบวิภาคี Excellent Model School (EMS) จัดทำ Web-based Survey เพื่อสำรวจความต้องการและการผลิตแรงงาน ตลอดจนผลิตและสร้างผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะในสาขาเทคโนโลยีที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ และ (๒) การพัฒนาศักยภาพผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงาน โดยยกระดับฝีมือทักษะแรงงาน จัดทำแผนกำลังคนในอุตสาหกรรมศักยภาพ และกำลังคนระดับจังหวัด ยกระดับฝีมือแรงงานในสถานประกอบการกลุ่ม Super Cluster กลุ่ม Cluster อื่นๆ และอุตสาหกรรมเป้าหมาย ฝึกอบรมฝีมือแรงงานใหม่ในสาขาภาคบริการ และระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับแรงงานนอกระบบ และผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ธุรกิจเกิดใหม่ (Startup) วิสาหกิจชุมชน และกลุ่ม SMEs

แนวทางการดำเนินงานต่อไป (๑) พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบ Competency-based เร่งพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีทักษะ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (๒) พัฒนาระดับทักษะแรงงาน กลุ่มแรงงานใหม่ มุ่งการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ในระบบการศึกษากับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้จริง โดยสร้างความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษาร่วมออกแบบหลักสูตร และฝึกอบรมให้เหมาะกับแต่ละคลัสเตอร์อุตสาหกรรม เพิ่มทักษะและความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ส่วนกลุ่มแรงงานเดิม อบรมให้มีทักษะใหม่ๆ เพิ่มทักษะและหลากหลาย ทักษะด้านภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาแรงงานให้ปรับตัวและเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงาน อาทิ การผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีกับการลงพื้นที่จริงอย่างเหมาะสม ยืดหยุ่น และพัฒนาทักษะการสร้างทีม (๓) การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยศึกษาความต้องการเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนในภาพรวมของประเทศให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศในระยะยาว รวมถึงพัฒนาและปรับปรุงการจัดเก็บข้อมูลแรงงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของงานและรูปแบบการทำงานที่มีความหลากหลายมากขึ้น และ (๔) สนับสนุนปัจจัยอื่นๆ อาทิ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในทุกองค์กร โดยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างแรงบันดาลใจ ความคิดสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะที่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวม และมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรเมธี วิมลศิริ)

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๓๖๐๑

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๒๘๐๓

E-mail: Prasopsri@nesdb.go.th